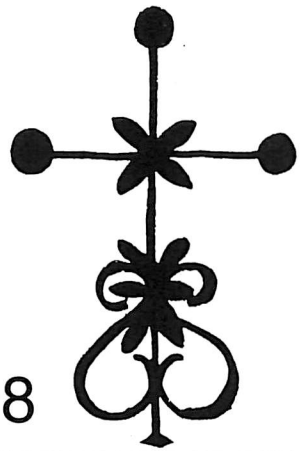

TARVAS

KOTISEUTULEHTI

N:o 2, 1998

Toimittanut Kalervo Mäkinen

Julkaisijat Tarvasjoen kunta ja seurakunta

Elämää Tarvasjoen palvelukeskuksessa

Sitten, kun en enää muista nimeäni. Sitten, kun tämä päivä on sekoittunut eiliseen.

Sitten, kun aikuiset lapseni ovat kasvaneet muistoissani pieniksi jälleen. Sitten, kun en ole enää tuottava yksilö, kohdelkaa minua silloinkin ihmisenä.

Välittäkää minusta, antakaa rakkautta, koskettakaa hellästi, kello hidastaa, eräänä päivänä se pysähtyy kokonaan.

Mutta siihen on vielä aikaa, antakaa minulle arvokas vanhuus!

Tämä runo kuvaa hyvin vanhusten hoitoa sen inhimillisimmällä tavalla.

Tarvasjoen palvelukeskuksessa on toteutettu vanhustenhoitoa jo kolmen vuoden ajan. Vuosijuhlaa vietimme hetki sitten iltamien merkeissä ja oikein kuninkaallisen läsnä ollessa.

Vuodet ovat vierähtäneet nopeasti. Nyt tuntemme olevamme tukevasti jaloillamme, kuten kolmevuotiaan pitääkin. Olemme yhtenä tärkeänä lenkinä Tarvasjoen vanhustenhoidossa. Esim. meillä on vuosittain ollut yli 20 eri henkilöä lyhytaikaishoidossa. Palvelukeskuksen valmistuttua on Liedon vuodeosaston ja Karinaisten-Tarvasjoen vanhainkodin lyhytaikaishoitopaikkoja tarvittu hyvin harvoin.

Vuosien aikana olemme kehittäneet sekä itseämme hoitotyön tekijöinä että työtämme, toimintaamme. Kehitys ja kehittäminen ei koskaan saakaan pysähtyä, eikä hoitajana ole milloinkaan täysin valmis ja täydellinen. Haasteita tulee ottaa vastaan ja oltava avoin ja valmis muuttumaan.

Otamme ilomielin vastaan ajatuksia ja kehittämisideoita teiltä kuntalaisilta. Mitä ajatuksia teillä on?

Kodinomaisuus on tämän päivän sana laitoksissa. Palvelukeskus antaa hyvät puitteet kodinomaiselle työskentelylle. Meillä on iso tupakeittiö, missä vietämme paljon aikaa. Oleskelutila on korkea, mikä antaa ilmavuutta, avaruutta ja lisää tilan tuntua. Tilat ovat valoisia ja lämpimiä. Olemme saaneet runsaasti tekstiilejä ja viherkasveja kuntalaisilta lisäämään kodikkuutta. Nyt haaveenamme on saada peilipiironki, lipasto, vitriinikaappi ja muitakin vanhoja huonekaluja ja seinäkelloja. Näillä voisimme sisustaa pikkukeittiötä omaisten ja asukkaiden seurustelutilaksi sekä lyhytaikaishoidossa olevien asukkaiden huoneista viihtyisämmiksi.

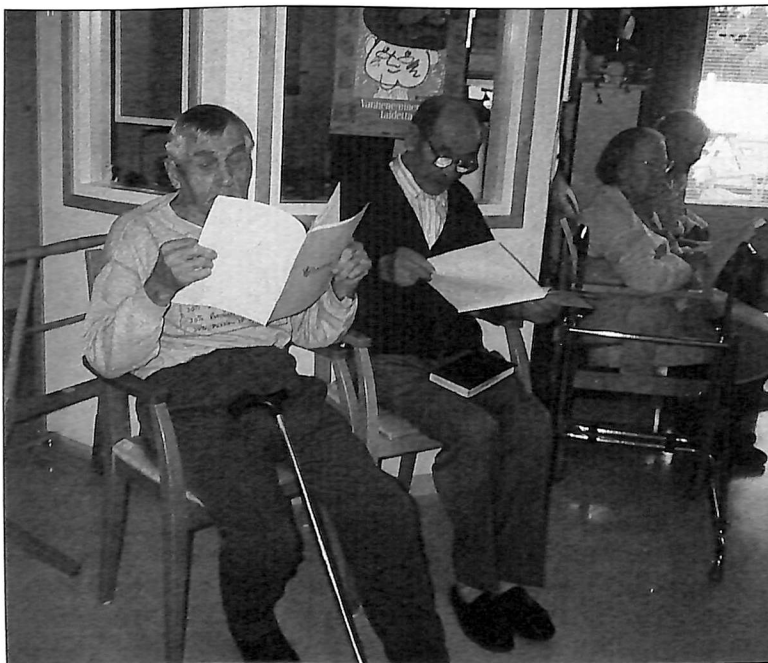
Jokaisessa hoitopaikassa on toiminta-ajatus. Meidän toiminta-ajatuksenamme on järjestää hyvä päivä vanhukselle. Toivomme voivamme järjestää laadukasta elämää ja elämyksiä, mitä ne kenellekin sitten ovat. Jollekin elämys on kirkossa käynti tai hengellisten laulujen laulaminen tai kuunteleminen, toiselle lasten esitykset ja vierailut, joku pitää tanssista ja kevyemmästä musiikista, joku ostoksilla käynnistä tai itsensä kaunistamisesta. Jokaisen elämästoiveita tulee arvostaa, koska ne ovat juuri tälle ihmiselle tärkeitä ja elämän sisältöä antavia. Py-

Palvelukeskuksessa iltakahvilla Vilho Nurmi, Urho Ristola, Rauha Reini ja Linnea Sintonen.

Kotiseutukierroksella 13.6.1996.

Eläkeläiskuoro käy laulattamassa vanhuksia torstaisin. Etualalla laulamassa Vilho Nurmi ja Kosti Hemmilä.

rimme kuulemaan jokaisen asukkaan mielipidettä ja kunnioittamaan sitä, jolla on oikeus ilmaista toiveensa. Joskus se voi olla ristiriidassa omaisten toiveen kanssa. Kenen toiveita silloin toteutetaan?

Kodin tunnelmaan panostamme paljon. Olemmekin saaneet kiitosta ”hyvästä hengestä”, mikä ympärillämme vallitsee. Olemme huomanneet, miten tärkeää on luoda turvallinen ja kiireetön ilmapiiri. Se rauhoittaa ja on hyvän mielen ylläpitäjä. Eletään tavallista arkipäivää, missä virikkeet ovat arkipäivän normaalin elämän osa. Eletään hetkestä, juhlapyhistä, syntymäpäivistä jne.

Päivään kuuluu tietynlainen runko, vaikka sairaalamaisia rutiineja pyrimmekin välttämään. Aamulla kukin saa herätä omaan tahtiin. Jokaista avustetaan hänen tarvettaan vastaavasti aamupesuissa, pukemisessa, petaamisessa. Aamuaateria tarjoillaan tupakeittiössä. Aamuaaterian valmistaa yöhoitaja. Lounas tulee arkipäivisin keskuskeittiöstä n. klo 11.30. Viikonloppuisin esivalmistetun ruuan kypsyttämme itse. Iltapäiväkahvit juomme asukkaiden päivälevon jälkeen n. klo 14. Päivällinen syödään n. klo 16.30 ja iltapalan jokainen saa oman mieltymystensä mukaan illan kuluessa. Hoitajat huolehtivat asukkaiden hoito- ja hankintapöytäkirjoista, lääkärissä käynneistä ym. ajanvarauksista, tiskeistä, siivouksesta, kylvetyksestä, pyykkihuollosta, turvaphelinhälytyksistä, hoidon suunnittelusta jne. Aikaa haluaisimme riittävän enemmän asukkaille. Siksi haluammekin lähestyä teitä kuntalaisia kohtaan. Toivomme löytävämme halukkaita ystäviä lukemaan ääneen lehtiä/kirjoja, ulkoiluttamaan, käymään asukkaiden kanssa kylässä, kirjastossa, kaupassa, hautausmaalla tai tapahtumissa, muuten vain juttelemassa ja piipahtamassa. Meille voi tulla melkein milloin vain, meillä on aina avoimet ovet. (Tule vaikka katso- maan!) Paras aika tällaiselle toiminnalle olisi aamupäivällä ja klo 14 jälkeen iltaan asti. Ja kahvit tarjotaan ihan varmasti!

Terv. Raija Mellanen

Työne Iivanainen kuorimassa perunoita.

Perimätiedon mukaan nykyisen palvelukeskuksen paikalla Hämeen Härkätien varressa on viime vuosisadalla sijainnut Ketolan torppa Euran Uudentalon maalla. Sitä vastapäätä tien toisella puolella, nykyisen kunnantalo Tarvalan paikalla, oli Euran kylän palon jälkeen rakennettu Tie-Knaapin riihirivi. Ketolan torpan hävittyä joskus 1880-luvulla rakensi samalle tontille kauppias Frans Lindholm, myöhemmin Liete, kaupparakennuksen varastoineen. Vain Ketolan vanha rihi jäi pystyyn ja sitä käytti riihenään Euran Uudentalon poika Frans Sarparanta, kun hän 1915 sai osansa talosta ja rakensi Sarparannan.

Kauppias Liete kuoli 1913 vuoden vaimonsa jälkeen. Rakennukset osti 1909 Kallelän Kuukkalan tilasta luopunut vanhaisantä Kustaa Kuukkala. Hänen ajallaan kiinteistöä alettiin kutsua Kuukkalaaksi. Hänen muutettuaan kiinteistöön on 1913 kunta vuokrannut rakennuksen toisesta päästä yhteiselle kunnanlääkärille vastaanottotilat, kun hän kerran viikossa saapui Marttilasta kuntaamme. Kaupassa oli sijainnut myös jo vuosisadan alusta Euran puhelinkeskus, jota Kuukkalan tytär Emilia nyt ryhtyi hoitamaan. Samaisen Kuukkalan poika, K.E. Kuukkala, perusti 1913 kauppaliikkeen ostamaansa vanhaan Juvan kestkieväriin, jossa jo Liete oli aloittanut kauppaliikkeen. Eräiden tietojen mukaan Kuukkala olisi harjoittanut kiertävää kauppaa jo Euralta käsin vanhasta Lietteen kaupasta.

Vanhaisantä Kustaa Kuukkala kuoli 1921, jolloin rakennukset osti asioitsija Oskar Scharlin. Hän oli paikkakunnalla tunnettu huutokauppojen pitäjä, kaupakirjojen kirjoittaja ja perunkirjoituksen laatija. Muutettuaan Marttilaan 1927 hän myi kiinteistön Tarvasjoen kunnalle kulkutautisairaalaaksi. Lokakuussa 1927 oli neljä henkeä sairastunut lavantautiin ja lääkäri kehoitti heidät eristämään. Diakonissa hoiti potilaat ja laittoi heille sopivat ruuat sekä desinfioi sairaalan eristysten päätyttyä. Vähän myöhemmin puhkesi tulirokkoepidemia ja taas sairaalaa tarvittiin. Diakonissa asui ilmeisesti Kuukkalassa, koska kunnallis-

Palvelukeskuksen alueen historiaa

Tarvasjoen vanha kunnantalo Kuukkala (1931-1948). Tällä tontilla sijaitsee nyt Tarvasjoen palvelukeskus.

lautakunta on luvannut hänen asuntoonsa halot, kuten sairaalankin lämmitykseen. Rakennuksessa olevaa sähkövaloa ei diakonissa kuitenkaan saanut käyttää ilmaiseksi, paitsi jos sairaalassa oli potilaita. Diakonissalle oli erityisesti määrätty kunnan tuberkuloosipotilaiden valvontaa, hoito ja neuvonta.

Kunnanvaltuusto piti satunnaisesti kokouksiaan Kuukkalassa 1928-1930, mutta muutti sen vakituiseksi kokouspaikakseen 1931. Samana vuonna 12. 1. 1931 muutti kunnan kirjasto nuorisoseurantalolta Kuukkalan kunnostetuihin tiloihin ja toimikin niissä vuoteen 1946. Kulkutauteja oli siksi harvoin, ettei varsinaisena sairaalana Kuukkala muisteta käytetyn 1930-luvulla. Sen sijaan toisessa päässä lääkäri edelleen piti vastaanottojaan ja mm. rokotuspäivinä vanhemmat toivat lapsiaan rokotettaviksi tai tuberkuloositarkastuksille. Tärkeäksi paikaksi Kuukkala tuli lokakuussa 1939, kun kansahuolto aloitti toimintansa. Sen johtaja Ilmari Rekikoski apulaisineen valvoi määräysten noudattamista, jakoi kortteja ja ostolupia, antoi luovutuskäskyt ja määräsi työvelvollisu-

det. Kansanhuollosta alkoi myös säännöllisempi kunnantoimiston aukiolo, joka aikaisemmin oli koostunut lähinnä verojen koonti- tai valituspäiviin tai asutuskassaan asiointiin. Apulaisen sivutoiminen kunnansihteeri sai vasta 1946.

Sotavuosina kunnantoimistossa toimi myös siirtoväen huollon virkailija ja sota-ajan erityisolosuhteet antoivat työtä myös sosiaalihuollolle, jota sanaa ei vielä tuolloin käytetty. Suuressa asutopulassa myös Kuukkalaan sijoitettiin siirtoväkeä tai muita asukkaita. Vuonna 1948 Tarvasjoki sai uuden kunnantalon Tarvalan. Tyhjiksi jääneisiin tiloihin muutti mm. nimismies Ralf Rekonen ja Marttilan nimismiespiirin toimisto toimi Tarvasjoella vuodet 1948-52.

Kahvilan Kuukkalaan perusti Irja Johanson 1950 ja hänen miehensä Kalle ajoi taksia. Nimismiehen lisäksi talossa asui Pekka ja Elsa Savolainen tyttäriin ja Saima Aaltonen, joka kutoi yläkerrassa. Kun uusi Hämeentie valmistui 1959, vähenivät ohikulkevat kahvilavieraat ja Irja Johansson lopetti kahvilan ryhtyen pitämään kukkakauppaa. Vuosien myötä vanha Kuukkala alkoi kovas-

ti rapistua ja olisi kaivannut peruskorjausta. Vähitellen siellä asuvat lähtivät pois talosta tai kuolivat, eikä uusia asukkaita enää tullut siihen asumaan. Viimeisenä muistetaan talossa asuneen maailman matkoiltaan Tarvasjoelle palanneen Kalle Kulmalan, joka tapaturmaisesti kuoli 1968. Aution Kuukkalan kunta puratti 1970-luvun alussa. Vain kivijalka ja tontin puut kertoivat pitkään paikalla olleesta talosta.

Tarvasjoen kunta suunnitteli yli kymmenen vuotta vanhustenhuollon ratkaisuja päättyen viimein 1995 palvelukeskuksen ja palveluasuntojen rakentamiseen. Rakennuspaikaksi valittiin kaavassa vapaana oleva ns. Kuukkalan tontti. Näin entinen Ketolan torpan alue sai uudet rakennukset ja uudet asukkaat. Taas kunnanvaltuustokin lähes 50 vuoden tauon jälkeen kokoontuu samoilla tanhuilla kuin 1930 ja 1940-luvuilla. Talossa asuvat tai asioivat vanhukset muistelevat usein kuinka he tällä paikalla saivat sen isorokkorokotuksen, josta arvet käsivarressa vieläkin kertovat. Eräille taas palaa muistot kansanhuollon ajalta, jolloin oli iloa tuottanut vaikkapa polkupyöränkumin ostolupa tai kupongit saappaiden oston.

Edellä kerrottu historia koottiin, jotta olisi saatu menneisyydestä pohjaa etsittäessä nimeä palvelutalolle. Varovasti on jo alusta asti käytetty palvelukeskuksesta nimeä, Ketola, alueella alunperin sijainneen torpan mukaan. Toisille taas vanha Kuukkala nimi olisi tutunpi. Yksi mielipide on ollut se, ettei nimen mitenkään tarvitse ankuroitua historiaan, vaan se voisi yhtähyvin olla Iltarusko tai Mansikka-aho. Vanhin historiallinen lähtökohta alueelle on kuitenkin ohi kulkeva Hämeen härkätie, jossa on kulkijoita jo ollut yli 1000 vuotta. Monet sillä kulkevat ovat varmaan etsineet tien varrelta kestkieväriä voidakseen sammuttaa jannon tai nälkäänsä ja voidakseen ennen kaikkea hetkeksi levähtää. Samanlaisia lepoa ja hoivaa kaipaavia elämänmatkailaisia kai tahtoo kaunis palvelukeskukseksi tänä päivänäkin palvelulla.

Puhe isän 60-vuotisjuhlaan

Ennen maanteillä liikkueessa kiinnittyi huomio teiden varsilla olleisiin kivipääsiin joilla ilmaistiin kilometrejä eri paikkojen välillä. Näin sai kuvan kuljetun matkan etenemisestä ja edistymisestä. Kun ihmisen elämässä tahdotaan tarkastella kuljetun elämän matkaa ja sen saavutuksia, niin siihen tarkoitukseen sopii parhaiten ne syntymäpäivät jolloin tulee täysiä vuosikymmeniä syntymästä kuten 50 vuotta tai 60 vuotta, niin kuin tänään on tullut 60 vuotta isämme Mikko Laakson syntymästä. Näin ihmisen elämän täydet vuosikymmenet ovat noiden kilometripölväiden tapaan ilmaisemassa elämänmatkan etenemisestä ja antavat samalla aiheen pysähtyä tarkastelemaan tähän asti kuljettua elämän matkaa. Kuusi vuosikymmentä sitten sai lokakuuisena sunnuntai-aamuna Impi ja Viljo Laakson perheeseen syntyä toinen poika, joka jo viikon kuluttua, seuraavana sunnuntaina sai pyhän kasteen yhteydessä nimen Mikko Viljami, ja Martta ja Niilo Honkanen saivat tuolloin toimia kummeina. Tuo vuosi 1938 oli viimeinen rauhan vuosi Suomelle vaikka jo tuolloin oli Euroopassa ilmassa sodan uhka, sodan uhka joka vuotta myöhemmin sitten puhkesikin sodaksi Saksan hyökättyä Puolaan syyskuussa 1939. Näin sai isä kasvaa koko varhaislapsuutensa sodan varjossa, sillä Talvisotaa seurasi kesällä 1941 puhjennut Jatkosota, jota kesti aina vuoteen 1944, jolloin päiväsankarimme oli vasta 6-vuotias. Seuraavana vuonna syksyllä 1945 oli sitten edessä kouluun lähtö, silloin Suurilan kouluun, kun Horrisissa ei vielä ollut omaa koulua. Edessä oli näin kouluvuodet ja noihin isän kouluvuosiin samoihin aikoihin ajanjaksoon sijoittui Suomen jälleenrakennusvuodet ja sota-ajasta toi-

puminen. Näinä vuosina tapahtui myös isän oman isän Viljo Laakson kuolema vain 45-vuotiaana vuonna 1952, jolloin isä oli vasta tulossa 14-vuotiaaksi. Näin isoäitimme Impi jäi yksin yhdeksän lapsen huoltajaksi, nuorimman syntyessä sitten saman vuoden lokakuussa tänä samana päivänä, jolloin isä silloin täytti 14 vuotta. Impi-äidin kasvatuksessa ja ohjauksessa oli vartuttava nuoruuteen ja aikuisuuteen. Noina vuosina perheen tukena sai toimia Väinö-setä ja iäkkäät isovanhemmat, Hakamäen mamma ja pappi. Siellä omalla kotitilalla, Horristen Kankareella, oli näin jo nuorena opittava ahkeruuteen ja työntekoon ja aikuisikään ehtiminen merkitsikin isän kohdalla sitten työelämään lähtemistä armeijan jälkeen. Niissä oloissa kun ei ollut mahdollisuuksia enempään koulun käyntiin.

Mutta niiden elämänarvojen varassa joita Impi-äiti välitti lapsilleen sai elämään lähteä ja ne ovat heijastuneet laajemminkin koko yhdeksänlapsisen sisarusparven elämään ja myöskin heidän perheisiinsä ja siitä me saamme kiitollisina tänään isän juhlapäivänä muistella Kankareen mamman jättämää henkistä perintöä. Se työelämän ala jolle isä jo nuorena asettui oli rakentaminen ja rakennustyöt, ensimmäisiä suuria työmaita siltatyöt Turun saaristossa, Sattmarissa ja Kirjalassa. Ahkeruus työssä oli opettamassa siinä tarvittavia tietoja ja taitoja, niin että isä sai vähitellen pätevyyttä betonirauhoittajaksi ja kirvesmieheksi. Sittenkin vuosikymmenten kokemusrakennusalalla johti viimein työnjohtajan pätevyyteen jota isä on voinut osoittaa ainakin kahden eri rakennusyrityksen palveluksessa. Tämä runsas ja monipuolinen rakennusalalla saatu taito

Anja ja Mikko Laakso 2.10.1988

ja kokemus ovat olleet rohkaisemassa myös siihen, että kuusi vuotta sitten syntyi oma rakennusalan yritys lyhyen työtömyysajan jälkeen. Näin rakentaminen ja rakennustyöt ovat olleet eri muodoissa luomassa sitä maailmaa, jossa isän panos on ollut näkyvästi esillä. Mutta kaiken kaikkiaan työ on vain yksi osa ihmisen elämää, siihen kuuluu muutaakin. Yksi tärkeimpiä elämänpirejä on koti ja perhe, ja sille on isän elämässä antanut lähtökohdan ja perustan isän ja äidin elokuussa vuonna 1961 tapahtunut avioliiton solmiminen ja näiden 37 vuoden aika on saanut kodin ja perheen suojissa kasvaa ja vartua 4 lasta, kaksi poikaa ja kaksi tyttöä. Tämä koti on vuodesta -65 alkaen saanut olla Tarvasjoella, Euran kylällä. Siellä olemme saaneet kasvaa kodissa jota isä itse on ollut meille rakentamassa. Nyt me lapset saamme jo omaa elämäämme eläessä ajatella kiitollisina sitä tukea ja rohkaisua joita kotoa olemme saaneet opiskelua ja elämänuraa ajatellen. Opiskelulle saimme mahdollisuudet ja myöskin tuiki tärkeää kannustusta. Näin myös perhe-elämä ja sen vaaliminen on ollut isän elämässä tietynlaista rakentamista. Kolmas elämäalue jolla isän elämässä on ollut rakentamista ja vaikuttamista, ovat ne monet luottamustehtävät joissa hänen tie-

tojaan on käytetty oman kotipitäjän, Tarvasjoen asioita hoidettaessa. Näin osallistuminen kunnalliseen päätöksentekoon ja yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen poliitiikan kautta on omalla tavallaan ollut sitä moninaista rakentamista missä isän panosta on tarvittu ja myös voitu käyttää. Tämänkaltaisen rakennustyö on samalla tavoin kuin kaikki muukin isän tekemä työ koitunut yhteiseksi parhaaksi ja antaa meille jokaiselle esikuvan pyrkiä samaan.

Isän elämänpöyrästä ei oikein osaa nimeä varsinaista harrastusta, ellei siksi laskea sitä, että isä ei ole unohtanut maatalouden saralla opittuja taitoja, vaan vuositaiton on tehty myös peltotöitä ja isä on kylvänyt aina jotain viljaa omaan peltoon. Näin on säilynyt kosketus siihen elämänmuotoon jonka keskelle isä sai syntyä 60 vuotta sitten Horristen Kankareella. Monet asiat ja tavat ovat Suomessa näinä vuosina muuttuneet niistä elämämuodoista joiden keskelle isä syntyi, mutta se henkinen perintö joka mielestäni kiteytyy parhaiten näissä tutuissa käsitteissä koti, uskonto ja isänmaa on kuitenkin saanut säilyä ja kantaa tälle ajalle saakka ja se perintö kantaa tästäkin eteenpäin kun olemme siirtymässä uudelle vuosituhannelle ja isä siirtymässä uudelle vuosikymmenelle. Tänään me saamme yhdesä perheenä, johon kuuluu myöskin kaksi vävyä ja kaksi isän lapsenlasta, Joonas ja Viivi, yhdessä suuren sukulaisten ja ystäväjoukon kanssa olla viettämässä tätä isän 60-vuotisjuhlaa. Saamme olla yhdessä toivottamassa päivänsankarille paljon onnea ja myöskin menestystä ja runsasta siunausta.

Hyvää merkkipäivää isä

Mauri Laakson isän Mikko Laakson syntymäpäivänä 2. 10. 1998.

Sylvi Lenkkeri kirjoitti 1992 laajan kuvauksen Yrjänilän edesmenneiden ihmisten elämästä ja kylän historiasta. Viimeiseksi hän kuvasi Yrjänilän torppia ja niistä viimeisenä Nummilaa. Siitä hän kertoo näin: "Nummilassa oli kolme tytärtä, jotka kaikki elivät koko elämänsä tässä lähiseudulla. Kaikki he olivat ahkeria ja yritteliäitä ja osasivat tehdä monenlaisia maalaisoloissa vaadittavia töitä. Yksi heistä, Sandra, tahtoi pystyttää itselleen mökin, mikä oli harvinaista, lähes mahdotonta, yksinäiseltä naiselta sen ajan pienillä palkoilla. Hän ehti olla lähistöllä karjanhoitajana, emännöitsijänä, tilapäisenä apuna leipojana, pyykärinä, siivoojana ja milloin missäkin työssä. Suurilan koululla hän oli keittäjänä vielä 1930-luvulla.

Hän osti pienen tontin Yrjänilän pihan reunasta, niin pienen, että mökki juuri sopi sen rajojen sisään. Perimätiedon mukaan Sandra olisi ostanut mökin seinähirret Kallelän Ali-Knaapilta, sukulaisesta. Toisen tiedon mukaan vanhaa, purettavaa hirsiseinää olisi tuotu koti-Nummilan rakennuksista, kun torpan aika päättyi. Joka tapauksessa yksinäisen palvelustytön sisunnäyte, oma mökki, nousi Yrjänilän pihapiirin reunaan."

Sylvi Lenkkerin kerrontaa täydentäen kerron lisää Nummilan torpasta ja sen asujien vaihteista. Vanhimmat tiedot Nummilan torpan olemassaolosta ovat 1800-luvun vaihteesta. Ensimmäinen nimeltä mainittu isäntä oli Karinaisissa 1796 syntynyt Heikki Heikinpoika. Hänen vaimonsa oli Henrika Kristiantytär, joka oli vuoden miestään vanhempi. Ollessaan jo melko iällä he saivat 1834 pojan Matti Heikinpojan. Hän avioitui 1856 Pöytyällä syntyneen Maria Juhontytären kanssa. Heille syntyi neljä lasta Matilda, Maria, Anna-Liisa ja Matti.

Torppa sijaitsi Tiurinojan varrella lähellä sitä tienristeystä mistä nykyisin Yrjäselle menevältä tieltä käännytään Vormistolle. Nykyisin silloisen torpan maat kuuluvat Yrjäselle. Elämä Nummilassa lienee ollut puutteellista kuten sen ajan torppien. Kovalla työllä saatiin niukka toimeentulo. Niinpä kovana nälkätalvena 1868 Nummilaa kohtasi onnettomuudet ja suru. Heikon ravinnon ja tautien uuvuttamana kuolivat kolmen viikon sisällä Matin molemmat vanhemmat ja 33-vuotias vaimo. Näin Matti jäi yksinhuoltajaksi neljän alle kymmenvuotiaan lapsen kanssa, mutta he selvisivät elossa uuteen satoon. Vielä ennen vuoden 1868 loppua Matti kuitenkin meni jo uusiin naimisiin Liedosta taloutta hoitamaan tulleen Edla Juhontytären kanssa.

Tämän toisen vaimonsa kanssa Matti sai ne kolme tytärtä, joista Sylvi Lenkkeri kertoo. Vuonna 1869 syntyi Edla Aleksandra, 1872 Amanda Elviira ja 1875 Hilma Pauliina. Kun Matti Nummila 1884 kuoli, meni Edla Nummila vielä uusiin naimisiin 1886 Kalle Matinpojan kanssa Oripäästä. Edla emännän kuoltua 1909, ja Kallen vuotta myöhemmin, jäi torppa kylmilleen ja se palasi Yrjäsen omistukseen.

Tytäristä nuorin Hilma Nummila eli lähes koko elämänsä Kallelassa. Jaakko Ali-Knaapi kertoo, että hän oli vuosikymmenet mm. Knaapilla töissä. Hilma

Heikki Nummilasta Joel Hallikaiseen

Sandra Nummilan tupa Tarvasjoen töyräällä Yrjänilässä.

Kerttu ja Kustaa Nurminen perhekuva 1952. Takana lapset vas. Jaakko, Ritva ja Heikki. Raili on Ruotsissa.

oli taitava talousihminen ja hänen äidillisen huolehtiva olemuksensa veti lapsia puoleensa. Vaikka hän oli hyvä karjanhoitaja, häntä erityisesti arvostettiin ruuanlaittajana ja lastenhoitajana. Hänellä oli itselläänkin kaksi tytärtä, 1901 syntynyt Alli ja 1905 syntynyt Taimi. He olivat työkään ehdittyään kuitenkin muuttaneet Paimioon. Viimeiset vuotensa Hilma Nummila eli Elina Peltosen hoidossa Horristen Ojaniemessä.

Tytäristä keskimmäinen Amanda Nummila oli naimisissa Juho Oskari Juhonpoika Lehtisen kanssa. Amanda eli Manta kuten häntä kutsuttiin, oli vasta 18 vuotias mennessään naimisiin ja miestänsä 11 vuotta nuorempi. Heille syntyi viisi lasta Anna 1892, Suoma 1895, Juha 1897, Rauha 1899 ja Arvo 1901. Perhe asui ensin Nummilassa, mutta muutti myöhemmin Horrisiin. Mantta jäi 1902 vasta 30-vuotiaana leskeksi perhe muutti Pirvalan mökkiin Euran koulun tiehaaraan. Perheen lapsista Suoma oli naimisissa Vihtori Virran kanssa, joka hyvänä kirvesmiehenä rakensi laajalti Tarvasjoella He olivat molemmat mukana kunnallispolitiikassa kunnanvaltuustossa ja lautakunnissa. Mieheensä kuoleman jälkeen (1946) Suoma Virta toimi aktiivisena naisedustajana varsinkin sosiaali- ja koulupuolella sen ajan lähes miehisessä kunnallishallinnossa. Hänen Aila-tyttärensä oli Tarvasjoen ensimmäinen kunnantoimiston toimistoapulainen 1953 ja ensimmäinen sosiaalisihiteeri 1955–1960.

Suoman sisaresta Rauhasta on pitäjällä kerrottu romanttista tarinaa vapausodan ajalta, josta mm. Tarvas-lehdessä 2/1992 oli virheellistä tietoa. Todellisuudessa asiain kulku oli näin: Rauha Leh-

тинен oli heti rippikoulun käytyään lähtenyt Turkuun töihin. Yhteiskunnallisten olojen kärjistyttyä kesällä 1917 hän liittyi mukaan punakaartin naisosastoon muonittajaksi. Niinpä hän oli mukana, kun punaiset lähtivät Turusta huhtikuussa 1918 ja joutui vangiksi Lammilla. Ollessaan vankileirillä Hämeenlinnassa leirin vartijana oli mm. vänrikki Georg Jankovsky.

Georg Jankovsky oli syntynyt nimismiehen poikana Kivennavalla 1893 ja valmistunut farmaseutiksi. Vapaussodan alettua hän oli kuitenkin lähtenyt rintamalle valkoisten joukoissa ja oli nyt joutunut vankien vartijaksi Hämeenlinnaan kesällä 1918. Rauhan kerrotaan olleen sosean tytön ja vanginvartija joutuikin pian hänen pauloihinsa. Rakkaus oli niin vahvaa, että kun Rauha armahduksen jälkeen pääsi vapaaksi joulukuun alussa, heidät vihittiin heti avioliittoon ennen joulua 1918. Georg Jankko, kuten hän suomensi nimensä, jäi armeijan palvelukseen jääden eläkkeelle 1948 everstiluutnanttina.

Tytäristä Sandra Nummila, josta Sylvi Lenkkeri tarkemmin kertoi, asui elämänsä viimeiset vuodet mökissään vanhan Yrjänilän piirissä yksin. Sieltä hänet naapuri Arvo Latokylä eräänä joulukuun aamuna 1938 löysi halvauksen saaneena sängystään. Muutaman päivän kuluttua 12. 12. 1938 hän kuoli tajuihinsa tulematta.

Sandralla oli yksi tytär 1910 syntynyt Kerttu. Keväällä 1930, keskellä vaikeinta pulaa-aikaa ja työttömyyttä, saapui Tarvasjoelle suuri ja vahva työmiehen, kuokkija ja ojuri Kustaa Nurminen. Tuo riuksa työmiehen sai töitä Kallelän Keskitalosta vakituisesti ja viihtyi hyvin paikka-

kunnalla. Kesällä hän iski silmänsä vilkkaaseen ja verevään Kerttu Nummilaan. Seurustelusta tuli tosi ja heidät vihittiin avioliittoon jo marraskuussa 1930. Perhe kasvoi Tarvasjoella 1931 Ritva-tyttärellä ja 1933 Heikki-pojalla. Vuonna 1934 perhe muutti Laukaalle, jossa Kustaa Nurminen oli saanut tilanhoitajan paikan Simunankoskella majuri Wiikin Koppelo-nimisellä tilalla. Täällä perhe kasvoi vielä Jaakko-pojalla ja Raili-tyttärellä.

Vähän ennen talvisotaa, kun Sandra-mummi jo oli Tarvasjoella kuollut, perhe muutti Turkuun, jossa Kustaa toimi kirvesmiehenä rakennuksilla. Sodan raskaina vuosina Ritva, Jaakko ja Raili menivät sotalapsina Ruotsiin, jonne Heikki ei halunnut lähteä, vaikka häntäkin oltiin lähettämässä. Aikanaan rauhan tultua Ritva ja Jaakko palasivat Ruotsista, mutta Raili jäi sinne avioituen aikanaan ruotsalaislääkärin kanssa. Näin Nummilan suku jatkuu Ruotsissakin.

Ritva Nurminen eli vanhempiensa lähipiirissä koko ikänsä. Myyjänä ja kirjastossa suoritetun työn ohella hän otti aktiivisesti osaa järjestötoimintaan. Hänen kuolemansa jälkeen 1989 kansanedustaja Pertti Paasio kertoo muistikirjoituksessaan hänestä, kuinka he yhteistyössä aloittelivat poliittista uraa Nuorissa Kotissa tai tekivät yhteisiä matkoja, joilla Ritva toimi matkanjohtajana. Heikki Nurminen on tehnyt elämäntyötään autojen parissa, milloin ajaen, milloin asentaen. Jaakko Nurminen on toiminut Vantaan kaupungin rakennusmestarina. Kerttu ja Kustaa Nurminen viettivät vanhuuden päivänsä Turun Patterinhaassa, Kerttu vielä toistakymmentä vuotta miehensä kuoleman jälkeen vuoteen 1991, jolloin hänen matkansa päättyi.

Nurmisten jälkikasvusta lienee tunnetuin Jaakon poika taiteilija Joel Hallikainen. Tarvasjoella muistellaan lämmöllä hänen alkuaikojen esiintymisiään täällä sukujuurillaan, milloin hirvipeijaisissa tai perhejuhlissa, joko taikuri Telmukseksi tai viisunikkarina. Mielenkiinnolla on seurattu hänen kehittymistään Tapsan Tahtien ajoista yhdeksi Suomen suosituimmaksi viihdetäiteilijäksi, jonka esiintymisiä Tuttu Juttu-showssa tai konserteissa seuraa viikottain koko Suomi.

Pian on 200 vuotta kulunut ensimmäisistä kuurankukista Yrjänilän Nummilan torpan ikkunoissa. Maailma on tuosta ajasta muuttunut aivan toiseksi taloudellisesti, teknisesti tai yhteiskunnallisesti. Niin on Yrjänilässäkin, jossa nyt pellot tuottavat viljaa eurotorpparien hoidossa, eikä enää katovuoden kohdatessa kukaan kuole nälkään. Nykyihmisten on kuitenkin hyvä palata juurilleen ja nähdä millä työllä ja vaivalla on tämän maan hyvinvointi luotu. Heikki Heikinpoika Nummilasta on kuusi sukupolvea Joel Hallikaiseen, joista neljä vielä nykyihmiset muistaa. Se on kuitenkin matka Ruotsin ja Venäjän vallan alta itsenäiseen Suomeen. Se on ollut vaiheittainen tie maatalousyhteiskunnan luontaistaloudesta nykyajan hyvinvointiyhteiskuntaan. Ihminen ei vuosien saatossa liene paljonkaan muuttunut. Yhä hän kaipaa rakkauden lämpöä sulattamaan kuurankukkia sydämessä, kuten Joel laulaa.

K.M

Kerttu Nurmisen hiljainen kahvihetki Patterinhaassa.

Joel oli syvästi kiintynyt isoäitiinsä.

Uusia kasvoja kirkkovaltuustoon

Marraskuussa pidetyissä seurakunta-vaaleissa uudistui kirkkovaltuusto aika lailla. Viidestätoista jäsenestä on uusia nyt kahdeksan eli enemmän kuin puolet. Äänestysprosentti oli valtakunnallisesti ajatellen melko korkea lähes 30 %, mitä ei voi verrata yhteiskunnallisiin vaaleihin kuitenkaan.

Suurin investointi vaalikaudella tulee olemaan hautausmaan laajennus. Viime vuosina seurakunnan tulonmuodostus on ollut hyvä lähinnä yhteisöverojen ansiosta. Nythän niitä hallitus leikkasi jo köyhimpien kuntien hyväksi, mutta myös alensi seurakuntien palkkojen sivukuluja kunnallisel-

le tasolle. Kuitenkin Tarvasjoen seurakunta kärsi tässäkin uudistuksessa n. 50 000 mk tappion. Lähivuodet osoittavat kuinka paljon seurakuntamme verotulot pienenevät, tuskin ne ainakaan kovin paljon kasvavat. Niinpä tammikuussa aloittava valtuusto joutuu painiskelemaan näitten ky-

symysten kanssa eli miten saadaan seurakunnan talous pidettyä tasapainossa. Velkaa ei tällä hetkellä seurakunnallamme ole. Näissä merksissä kysymme neljältä uudelta kirkkovaltuutetulta heidän ajatuksiaan.

**Nuorisotyönohjaaja
RAIMO NURMINEN**

Palkanlaskija
SIRPA TIKKA

**Puutarhuri
PETRI MÄKI**

**Emäntä
TERTTU SAANISTO**

1. Kerro, miksi seurakunta on sinulle tärkeä.

Sanotaan, että yksinäinen puu ei kauan pala. Hetken palaa, mutta pian sen liekit pienenevät, sitten sammuvat kokonaan. Seurakunta ja sen yhteys on aina ollut itselleni paikka, missä voin kasvaa kristittyjen kanssa ja saada uskolle vahvistusta Jumalan sanasta, pyhistä toimituksista ja myös siitä tunteesta, että Jumalan seurakunta jatkaa yhteisvoimin sen tehtävän toteuttamista, jonka Jumala itse on meille uskonut. Tärkeimpänä siihen kuuluu evankeliumin tuominen arjen keskellä, sen iloihin ja suruihin.

Seurakuntaa voisi kuvata ”selkärangaksi”, jonka ympärille koko elämä rakentuu.

Seurakunta on läsnä useimmissa elämämeille tärkeimmissä tapahtumissa kuten perhejuhlissa, sekä myös arkipäivän toiminnassa lasten ja nuorten kerhoista vanhusten piireihin.

Myös elämän kriiseissä voimme kääntä seurakunnan puoleen.

Seurakunta on silta hengelliseen elämään. Monet kauniit kirkolliset juhlat ja tapahtumat jäisivät kokematta, jos ei seurakuntaa olisi.

Seurakunta on yksi elämämme tukipi-
lareista.

En voisi kuvitella elämäni ilman seurakuntaa, jonka toiminnassa olen mukana diakoniapiirihenkilön ominaisuudessa.

2. Mitä ja minkälaista toimintaa haluaisit seurakuntaan vakiintuneen toiminnan lisäksi?

Tarvasjoki on pienestä koostaan ja asukasluvustaan huolimatta vireä aktiivinen kunta. Sekä kunta kuin myös seurakunta puhumattakaan urheiluseurasta ja erilaisista yhdistyksistä ja järjestöistä järjestävät varsinkin nuorille ja toisaalta myöskin varttuneemmalle väelle mahdollisuuksia aktiiviseen osallistumiseen ja kokoavaan toimintaan.

En kaipaa niinkään uudenlaista toimintaa, vaan sitä, että seurakunta liittyisi ja olisi mukana jo olemassa olevissa toiminnossa edellä mainituilla sektoreilla ja toisi sillä tavalla ehkä lisäsisältöä että näkökulmaa harrastus ja vapaa-ajantoi-
mintoihin.

Mielestäni Tarvasjoella seurakunnan toiminta on käyttäjien määrään nähden monipuolista.

Enkä seurakunta voisi ”markkinoida” enemmän omia palvelujaan ja toimintaansa vaikka kerran vuodessa järjestettävällä tempauksella, jolloin kuntaan muuttaneet uudet asukkaat voisivat luontevasti tutustua seurakunnan toimintaan ja työntekeisiin.

Samalla sellaisetkin ihmiset, jotka vierastavat seurakunnan tilaisuuksiin osallistumista voisivat saada niihin tuntu-
man.

Urkumusiikkia, kirkkokonsertteja ja kauneimpien virsien laulua. Talkoohenki saisi palata takaisin myös seurakunnan hyväksi.

a Mielestäni seurakunnan toiminta on
- nyt jo monipuolista, ettei ihan äkkiä tule
- mieleen mitään uutta.

TERVETULOA JOULUKIRKKOON

- to 24. 12. klo 16 jouluaaton hartaus
- klo 22 jouluyön messu
- pe 25. 12. klo 7 joulukirkko
- la 26. 12. ja su 27. 12. messu kirkossa klo 10.

Kauneimmat joululaulut lauletaan kirkossa su 20. 12. klo 19

TERVETULOA!

Tarvasjoen seurakunta

3. Mitä kenties haluaisit jättää pois?

Se mitä seurakunta on jäsenilleen tarjonnut ja tarjoaa puoltaa ja puolustaa omaa paikkaansa, enkä haluaisi sanoa, että mikään toiminto on turha ja siksi jätettävä pois. Se mikä yhdelle on yhdenkätevää on toiselle kenties henkireikää ja virkistytymisen paikka.

Kaikenlainen toiminta on tarpeellista. Mitään ei ole syytä vähentää ellei säästösyyt siihen pakota.

Ei ole mitään pois jätettävää – päinvastoin, kaivataan lisää ideoita ja ehdotuksia seurakunnan toimivuuden parantamiseksi. Kynnys kirkkoon tulemiseen ja muihin hengellisiin tapahtumiin saisi madaltua.

En mitään.

4. Jos seurakunnan tulonmuodostus heikkenee tuntuvasti, olisitko valmis esim. lakkauttamaan jonkun työpaikan seurakunnassa, jos niin minkä ja olisitko valmis esim. myymään pappilarakennuksen sen jäädessä mahdollisesti tyhjiilleen?

Kirkolla ja seurakunnalla on mielestäni kolme tärkeää tehtävää. Evankeliumin julistaminen, palvelu ja yhteyden rakentaminen. Tarvasjoen seurakunnan kaikilla työn tekijöillä, niin hengellisellä kuin kiinteistöpuolella, on kaikilla merkittävä rooli näiden perustehtävien toteutumisessa. Meillä seurakuntalaisilla on vastuu ”työnantajina” siitä, että omassa seurakunnassamme on taloudelliset edellytykset näiden perustehtävien menestyksekkäälle suorittamiselle. Ainut peruste työpaikan lakkauttamiselle on, että ko. työpanosta ei tarvita. Tarvasjoen seurakunta ja seurakuntalaiset tarvitsevat jokaista työntekijäänsä.

Näin pienessä seurakunnassa ei varmasti ole ”turhia” työpaikkoja. Käyttökelpoisten ja hyväkuntoisten rakennustenkin myyminen on pitkänpäälle usein kannattamaton ratkaisu, mutta jos pakottava tilanne syntyy niin kaikki mahdolliset säästövaihtoehdot pitää silloin miettiä.

En olisi valmis lakkauttamaan yhtään työpaikkaa, enkä myöskään myisi papilarakennusta. Jotain muita vaihtoehtoja tulonmuodostukseen tarvitsisi keksiä.

En ole. Seurakunnassamme ei ole yhtään ylimääräistä työntekijää. Mitä tulee pappilarakennukseen, niin toivoisin, että sitä ei tarvitsisi missään vaiheessa myydä vaan, että se olisi jatkossakin seurakunnan sielunpaimenen asunto/virasto.

5. Mitä mieltä olet hautausmaan laajentamisesta ruumishuoneen taakse viljamakasiinin tienoille? Tätä esim. hautausmaitten suunnittelija Oiva Tuomi pitää ensisijaisena.

Ruumishuoneen taakse hautausmaan laajentamista pidän hyvänä ajatuksena. Se olisi luonnollinen jatke kirkkopihassa sijaitsevalle vanhalle hautausmaalle.

Ei ehkä huonompi ratkaisu paitsi silloin hautausmaa tulee melko lähelle asutusta

Alue sopisi mielestäni paremmin uurnalehdoksi. Paikka olisi tähän tarkoitukseen sopiva.

Josei yhteisymmärrykseen päästä, niin siinä tapauksessa kannatan Oiva Tuomen ehdotusta.

NURMINEN

TIKKA

MÄKI

SAANISTO

6. Mikä olisi mielestäsi sopiva maapohjan hinta hautausmaalle:
a) 100 mk b) 50 mk c) 20 mk neliömetri?

Moni muu olisi varmaan pätevämpi ja sopivampi arvioimaan maapohjan hintaa hautausmaata ajatellen. Ratkaisevampaa kaiketi on kuitenkin se, kuinka suuri haudausmaahan laajennuksen kokonaiskustannukset muodostuvat.

En halua ottaa kantaa. Pitää tietää ensin ostokohde ja hintapyyntö.

20,-/m²

20 mk neliöltä on se hinta, josta pitää lähteä neuvottelemaan. Viljalymaan hintataso EU-Suomessa ei juuri ole tätä suurempi.

7. Oletko valmis korottamaan kirkollisveron hintaa, joka nyt on 1.75 penniä?

Tällä hetkellä ajattelen, että nykyinen kirkollisveron hinta on oikealla tasolla.

Viittaan 4 kysymykseen ja vastaan, että kaikki vaihtoehdot pitää miettiä.

Kirkollisveron hinta saisi pysyä tässä tasossa.

Jos on aivan pakko.

Laajeneeko vanha hautausmaa?

Kuluneena syksynä on kirkkovaltuustossa ollut esillä kolme vaihtoehtoa hautapaikkojen lisäämiseksi. Ensiksi on ehdotettu nykyisen maantien itäpuolella olevan hautausmaan laajentamista noin 1000 m²:llä, jolloin hautausmaa laajenisi avoimelle saviselle pellolle. Myös pelto on kyseessä siinä vaihtoehdossa, joka koskee pappilan peltoa Tarvasjoen rannalla. Tässä vaihtoehdossa maapohja on seurakunnan oma eikä niinollen tarvita rahaa ostamiseen. Kolmas vaihtoehto, joka on noussut esiin, on nykyisen kirkon ympärillä olevan ns. vanhan hautausmaan laajentaminen ruumishuoneen taakse viljamakasiinin paikalle. Alueelle saataisiin n. 700 hautapaikkaa. Tätä vaihtoehtoa hautausmaitten suunnitteli-

ja Oiva Tuomi pitää ehdottomasti parhaimpana.

Maantien alapuolella olevan hautausmaan laajentaminen

Vaikka alue on merkitty kaavaan hautausmaaksi, se vaatii uuden asemakaavamuutoksen. Alue on tasaista peltoa, joka pitkään on aution ja kolkon näköinen. Maantie haitallisesti erottaa hautausmaan kirkkotarhasta ja häiritsee. Syvähautojen vuoksi alueelta tulee poistaa maamassoja.

Pappilan pelto

Tässä vaihtoehdossa alue on kaukana kirkosta, n. 1.2 km, minkä vuoksi haudattaessa alueelle on järjestettävä kulje-

tus. Vaihtoehtona on alueelle rakennettava siunauskappeli, mikä on kallis ratkaisu. Vanha pappilamiljöö tulee säilyttää entisellään.

Ns. vanhan hautausmaan laajentaminen

Kirkon vieressä oleva KIRKKOPIHA -nimellä mainittu puistoalue on kaavoitettu puistoksi, minkä muuttaminen hautausmaaksi ei tuota vaikeuksia. Osan alueesta omistaa kunta, osan seurakunta. Kunnan alueen ostaminen ja viljamakasiinin siirto ei tuottane vaikeuksia. Alueella olevalle kalliolle voidaan sijoittaa uurnahautoja ja levähdysaukio penkkeineen.

Oiva Tuomen mielestä tämä alue on

ihanteellinen seuraavista syistä:

- uusi alue liittyy luontavasti vanhaan hautausmaahan,
- ympärillä oleva hyväkuntoinen puusto voidaan säilyttää,
- rauhallinen kulku ja lyhyt matka hautausmaalle,
- aurinkoinen ja lämmin rinnemaasto,
- hautausmaaksi tehtynä poistuisi kirkon vieressä hoitamaton puistoalue ja korkeuserot tasoittuisivat,
- alueelle voidaan ilman suurempia maansiirtoja suorittaa syvähautauksia.

Haudausmaata rakennettaessa on pyydetty lausunto ympäristölautakunnalta, rakennuslautakunnalta ja kuntainliiton terveydenhuoltolautakunnalta aiotun alueen sopivuudesta hautausmaaksi.

Pietà -veistos Tarvasjoen kirkkoon

Pietà -veistos esittää kuollutta, ristiltä juuri otettua Kristusta äitinsä, neitsyt Maarian sylissä. Italialainen Michelangelo teki marmorista tällaisen veistoksen juuri uudelleen rakennettuun Pietarin kirkkoon Roomaan. Tämä veistos on ainoa hänen signeeraamansa veistos. Jo 1400-luvulla tämä Pietà -aihe oli suosittu ja muotia Euroopan kirkkoissa.

Niinpä meillekin tänne nykyisellä Tarvasjoella sijainneeseen Talla-kappeliin hankittiin tai kenties lahjoitettiin lehmuspuusta pohjois-Saksassa veistetty Pietà -ryhmä. Siitä on jäljellä vielä nykyisessä kirkossamme sekä Kristuksen

pää että neitsyt Maarian pää, joka 1960-luvulla löydettiin kirkon halkovajasta. Kristus-pää oli vähän paremmassa tallessa eli pappilan kassakaapissa kirkonkirjojen takana.

Nyt Michelangelon veistoksesta tehty marmorinen pienoismalli on tuotu Roomasta Tarvasjoen kirkkoon ja sijoitettu kirkkoneuvoston päätöksellä alttariseinälle Jumalan Karitsa -veistoksen alapuolelle, jossa ehtoollisvieraat voivat sitä mietiskellen katsella. Niin että jälleen uskonpuhdistuksen jälkeen on kirkossamme kokonainen Pietà-ryhmä.

Laulamisen iloa

Muutaman kerran tämän syksyn aikana on kokoontunut Tarvasjoen seurakuntatalolla työikäisten lauluryhmä. Nimensä mukaisesti se kokoaa yhteen työikäisiä laulamisen kiinnostuneita ihmisiä. Ryhmä hakee vielä toimintamuotoaan ja johtajatustaan – siksiäpä sinne on helppo tulla tutustumaan ja katsomaan olisiko se paikka käyttää ja kehittää laulutaitoaan.

Minua pyydettiin katsomaan ”hiukan perään” että laulu sujuu oikeaan suuntaan. Ajatus ryhmän muodostamisesta oli tullut monelta taholta: oli kaipuuta oman laulutaidon kehittämiseen, oli halu kokea yhdessä laulamisen iloa, halu laulaa monenlaisia lauluja, rentoutua työpäivän jälkeen. Kynnys kirkkokuoroon oli kenties liian korkea. Toiveita oli monenlaisia ja syksyn muutamien harjoitus-

kerrat ovat olleet hyvä alku jatkaa joulun jälkeen eteenpäin.

Ryhmä haluaa toimia ryhmänä – ei kuorona, johon olisi helppo tulla mukaan laulamaan. Syksyllä olemme laulaneet pääasiassa yksittäin, mutta tarkoitus on vähin erin laulaa myös äänissä – miehistä vain on pulaa. Laulumateriaali valikoituu toiveiden ja esiintymisten mukaan: kansalauluja, hengellisiä lauluja, lauluja elämän iloista ja suruista. Nyt olemme työstäneet uusia joululauluja joulunajan tilaisuuksia varten. Keväällä sitten aloitamme uusien laulujen kera. Harjoittelemme joka toinen viikko torstai-iltaisina klo 19 alkaen.

Tule tutustumaan, laulamaan yhdessä toisten kanssa, suunnittelemaan kevään toimintaa! Aloitamme kevätkauden torstaina 7. 1. 1999.

Minna Mäkinen

S. Scala

Santa Scala on Roomassa ja tarkoittaa pyhiä portaita eli Pilatuksen portaita. Keisarinna Helena toi ne 300-luvulla Jerusalemissa Pilatuksen palatsista Roomaan. Perimätiedon mukaan ne ovat portaat, joita pitkin Jeesus asteli Pilatuksen eteen tuomittavaksi kuolemaan. Historiantutkijat suhtautuvat epäillen tällaiseen perimätietoon, mutta se on heidän tehtävänsäkin. Tämä onkin uskon asia, ei tiedon. Ovatko portaat aidot tai eivät, on uskolle sivuseikka. Totuus on kuitenkin se, että Kristus astellessaan Pilatuksen eteen kantoi maailman syntiä, Sinun ja minunkin syntini harteiltaan. Usko näkee ja kokee näissä portaisa yhden Jumalan pelastustekojen tarttumapinnan ihmiskunnan elämään.

Vuosisatojen ajan uskovat kristityt ovat suuren hartauden vallassa näitä portaita katselleet ja kulkeneet. Jos Jeesus asteli syntimme harteillaan näitä portaita, me emme ole arvollisia kulkemaan niitä kuin polvillaan. Martti Luther v. 1510 kulki kontaten nämä portaat kuten nykyisinkin tuhannet pyhiinvaeltajat tekevät. Tapani on, että jokaisella askelmalla luetaan lyhyt rukous ja sitten seuraavalle askeleelle, joita kaikkiaan on 28. Ne ovat nykyisin suojattu laudoituksella, etteivät marmoriporaat kuluisi.

Syyskuussa meitä oli ryhmä suomalaisia pappeja opintomatalla Roomassa. Olimme myös näitä pyhiä portaita katsomassa. Niissä oli jatkuvasti rukoilijoita eripuolilta maailmaa. Osa ryhmästä me liittyi näihin rukoilijoihin. Lutherin tavoin me kontaten ja samalla rukoillen kuljimme nuo 28 askelmaa. Voin sanoa, että kyllä se kannatti. Se oli herkkä uskon kokemus. Polviin teki kipeää, mutta kun löysi sopivan asennon, pystyi hetken rukoilemaan. Kyllä siinä muistui mieleen Kristuksen kärsimykset minunkin syntieni vuoksi. Tämä on yksi, paljon kristikunnassa käytetty tapa eläytyä uskon salaisuuksiin. Kiitollisuus Vapahtajaa kohtaan täytti mielen. Hän on kantanut syntini Pilatuksen edestä näitä portaita pitkin Golgatalle!

”Niinkuin Kristuksen kärsimykset ovat tulleet runsaina meidän osaksemme, sa-

moin on Kristus tuonut meille runsaasti lohdustusta.” 2 Kor 1:5

Näin kirjoittaa apostoli Paavali. Tänä päivänä me voimme osoittaa solidaarisuuttamme, yhteistä vastuutamme kärsiville, ahdistuneille lähimmäisillemme. Kristus kutsuu meitä kantamaan paitsi omia taakkojamme, myös lähimmäistemme. Hän itse kulkee vierellämme. Kristuksen kärsimyksiä muistaessamme jaksamme myös kantaa lähimmäistemme taakkoja.

Jouko Kyyrö

Muistelma Alholan Einarista

Einari Laine oli syntynyt 1897 Satakunnassa Keikyän pitäjässä perheeseen, jossa oli kolme poikaa ja tyttöä. Jo varhain he jäivät orvoiksi ja Einarikin eli lapsuutensa huutolaispoikana muiden nurkissa. Niinpä heti, kun hän pääsi itsenäistymään, hän lähti etsimään töitä kotiseutunsa ulkopuolelta ja ansaitsemaan elantonsa kovalla työllä. Ensimmäisen maailmansodan puhjettua 1914 aloitettiin Helsingin ympäristössä laajat linnoitustyöt, joihin Einarikin pestautui. Työväkeä oli tullut kaukaakin Venäjältä ja heitä oli monta kansallisuutta. Vielä vanhana hän muisteli tuota aikaa mm. kuinka mukana oli kiinalaisia, jotka näyttääkseen länsimaisesti puetuilta etsivät läheiseltä Malmin hautausmaalta seppeleennauhoja solmioiksi, tietämättä mitä nauhoihin oli kirjoitettu.

Helsingissä hän kuuli Pietarin hyvistä työmarkkinoista, jonne hän lähti onneaan etsimään. Pietari oli kuitenkin pettymys. Kaupunki oli likainen ja työympäristö epämiellyttävä. Kieliongelmat ja olojen rauhottomuus saivat hänet palaamaan takaisin kotiseudulle. Maailmalla kulkiessaan hän oli omaksunut sosialismin aatteet uskoen niiden muuttavan maailmaa ja hänen elämän tilanteensa.

Keikyälle tultuaan Einari sai rengen paikan tätiensä talossa, jossa tämä oli vauraan talon emäntänä. Kesä 1917 oli maataloudessa huono. Halla vei heinäkuussa rukiin ja vioitti muutakin viljaa. Talvesta tuli vaikea, mutta monella oli varastossa vanhaa viljaa, niin tässäkin Keikyän talossa. Kun kansalaissota talvella 1918 alkoi ja punaiset etsivät taloista elintarvikkeita, oli Einari mukana, kätkemässä tätinsä viljaa.

Sodan edetessä Einari lähti veljiensä tavoin punaisten rintamalle jääden vangiksi Hämeenlinnassa. Täältä häntä lähdettiin kuljettamaan Tammisaaren vankileirille, mutta Riihimäellä hänet siirrettiin Turkuun menevään vaunuun ja Turun kasarmien leirille. Einari sai Turussa 10 vuoden ja kuukauden tuomion, mutta toinen veljistä teloitettiin Hennalassa. Hevostöihin tottuneena Einari sai Turussa hevostiehen töitä, jossa oli vapauksia ajaa kaupungillekin. Näillä matkoilla hän sai hyväntahtoisilta ihmisiltä joskus aterioitakin, jotka toi apua leirin huonoon ja yksipuoliseen ruokaan. Eriytisesti jatkuvasti porkkanasta tehdyt ruuat saivat Einarin eliniäksi inhoamaan porkkanaa.

Loppuaika vankilassa muuttui niin paljon paremmaksi, ettei hän armahduksen tultua olisi heti halunnut lähteä epävarmaan vapauteen, mutta hänet pakotettiin lähtemään. Niin hän jalan kulki Keikyälle nälkäisenä ja työtä etsien. Täällä hän meni tätinsä luokse, jossa tiesi aikakin leipää olevan. Kova ja tyly oli kuitenkin tädin vastaanotto ja leivästä sai hän lähteä työtä etsimään. Talosta taloon kulki, hän työtä vastaan sai ruokaa ja yösi- ja, mutta pitkäaikaisempaa työpaikkaa ei tälle ”Keikyän sällille” annettu. Niinpä hän viimein syksyllä 1920 saapui Auraan Pehkutehtaalte turvetta nostamaan saaden pitempiaikaisemman työpaikan.

Elämää Alholan torpassa

Viime vuosisadan vaihe oli voimakasta uudisasutuksen ja raivaamisen aikaa. Suurilan Kaukaisten torppa sijaitsi Korvattomanojan ahteella vähän matkaa kylästä. Torpan pojista Juha lähti kodistaan 1880-luvulla ja perusti Rekolan torpan Seppälän kylän perälle lähelle Auran rajaa. Se oli ensimmäinen uuden asutuksen alku laajalla metsä- ja niittyalueella. Vain Prakun torppa Horristen

Nuori Einari Laine Keikyältä.

Heikki Kaukainen viemässä maitotonkia tien-varteen.

Heikki ja Manta suvisunnuntaiaamuna Väli-
rauhan aikaan.

Lyyli ja Einari lehmii laitumelle viemässä. Takana uusi koti.

puolella oli vanhempi. Tienä kylästä kulki kapea kuja torpalle ja ainaisenä riesana olivat sudet, joiden häätämistä varten Rekolan pojat muistivat oven pielessä olleen pitkävartisen kirveen.

Kaukaisten pojista Henrik eli Heikki oli avioitunut Suurilan Maunun piian, Alastarolla 1864 syntyneen, Amandan kanssa. He olivat saman ikäisiä ja perheeseen syntyi Lyydia tytär 1897. Oltuaan eri taloissa töissä Heikki perusti torpan 1913 Ali-Mattilan Maijanalhoon lähelle veljensä Juhan Rekola. Yhden huoneen asuinrakennus nousi aurinkoiselle rinteelle. Vähin erin torpan 7 ha maasta raivattiin peltoa 3 ha. Karjarekonnuksessa oli tilaa kahdelle lehmälle ja hevoselle, jota Heikki pyrki pitämään toivoen saavansa tienistä kyydeistä ja muista ajoista.

Taatakseen toimeentulon Heikki etsi taksvärkkipäivien lisäksi päivätoita, min-
kä torpanhoidosta ehti. Samoin vähäiset kyydit ja ajot toivat muutaman markan. Vaikka Heikki, kuten veljensä, oli pitkä ja komea mies, ei hän ollut halukas kovin raskaisiin ja likaisiin töihin. Hitaana ja harkitsevana hänen mielityötään oli talvikaudet varpuluutien teko. Aineksia etsiessä ja luotia tehdessä ehti miettimään elämän menoa ja katsella luonnon kauneutta. Vakaana kristittyä hän pyhäamuisin kulki kirkkoon tai istui hartaana iltaisin seuratuva penkillä.

Saadakseen luodat myydyiksi Heikki piti aina kyytimatkoilla niitä mukanaan ja tarjolla. Myöhemmin hän kulki vartavasten luotia myyden. Manta-vaimo oli taitava kehräämään ja kutomaan sukkia ja vanttuita. Sen taidon hän opetti myös Lyytille, kuten Lyydiaa oli opittu kutumaan. Tytön kasvettua hänetkin lähetettiin jo nuorena tienamaan.

Eräät Horristen kylän isännät olivat perustaneet Pehkutehdas-osakeyhtiön 1919, joka ryhtyi nostamaan turvetta Auran Kuusrahkasta. Tehtaalte rakensivat rakennuksia jo kesällä 1919 Karl ja Alfons Nordsröm ja tehdas pääsi repimään pehkua sähkön vetämisen jälkeen talvella 1920. Turve oli haluttua eristysainetta ja karjankuiviketta. Töihin tarvittiin useita henkilöitä, sillä käsityön osuus oli suuri. Niinpä Lyytikin sai sieltä töitä ja syksyllä 1920 myös Einari Laine saapui sinne. Pian he tutustuivat ja rakastuivat toisiinsa. Häät vietettiin helmikuussa 1921 ja Einari sai Alholasta pysyvän kodin.

Sellaisen raavaan työmiehen kuin Einarin tulo Alholaan kohensi suuresti itsenäistyneen torpan taloutta. Asuinrakennukseen rakennettiin kamari, sillä lisätilaa tarvittiin perheen nopeasti kasvessa. Väli-rauhan mennessä perheessä oli jo yhdeksän lasta. Peltojen tuotto-
kykyä kohennettiin, niin että pystyttiin pitämään kahta lehmää ja porsas. Kun Einari 1925 otti talon nimiinsä luopui Heikki uskollisesta pienikokoisesta Kili hevosestaan, jolla hän oli kiertänyt luodanmyyntimatkojaan.

Einari oli armoton työmiehen, ennen kaikkea ojuri, halonhakkaaja, turpeennostaja ja kaivuumies. Hän kaivoi suurimmat ja kauniimmat ojat paikkakunnalla. Kaikki kaivu oli 1950-luvulle asti käsityötä. Viljelyn tehostuessa tuli oja-auroja 1930-luvulla, mutta ojien päiden luonti, siltosten teko ja veto-ojat tehtiin lapiolla käsin. Kun Einarin pojanpojat katsovat hänen puisia rautateräisiä lapiointaan, tuntuu jo yksin lapion paino epäinhimillisen raskaalta ilman turvetta ja sen etäälle heittoa. Vielä sotien jälkeen hän oli kuukausikaupalla Kuuskosken siirtoväki-
lojen kannokkoita juurimassa ja peltoja ojitamassa. Metsäojien kaivu vaati oman tekniikkansa terävine kirveineen ja lapioineen.

Monet Einarista vielä muistavat sanovat hänen aina tehneen raskaimmat ja likaisimmat työt. Siksi ei hänellä juuri työn puutetta ollut. Palkkataso oli kuitenkin alhainen ja osan palkasta hän otti viljana perheen ruokkiakseen. Elantoa hankki-
maan Einari opetti myös lapsensa pienestä pitäen. Ensin apuun heinä-, elo- ja perunapelloille. Lyyti-äidin kanssa turvesuolle turvetta kykästämään ja kanta-
maan mentiin voimien mukaan. Pojat lähtivätkin jo hyvin nuorina maatyömiehiksi lähiseudulle, joka vähän helpotti 13 hengen tilan ahtausta Alholassa. Vielä Heikki-pappakin kulki päivätoissa sota-
vuosiin asti. Itse muistan hänet tappuripäivinä säkinvaihtajana väärä piipun-
sä huulillaan tomun keskellä, pitkä valkoinen parta akanissa.

Uuteen tupaan

Itse ei Einari ikänsä puolesta enää joutunut sotaan, mutta kolme hänen pojistaan kyllä. Einari jatkoi raskasta raatamistaan loi oja, hakkasi halkoja, kalkitsi kesäsin navetoita ja teki välillä päivätoita. Hänellä oli haave saada uusi asuinrakennus. Kun tuli rauha, siihen avautuikin mahdollisuus. Kaikista rakennustarpeista oli kova pula. Rakennus tehtiin täysin omana työnä. Tiiletkin poltettiin itse. Lyylin ja Einarin täyttäässä 1947 50 vuot-

ta päästiin muuttamaan uuteen kotiin. Amanda-mamma oli kuollut 1944, mutta Heikki-pappa oli muuttajien joukossa, sillä hän jätti tämän ajan vasta 1952 86-vuotiaana.

Einari ehti vielä elämänsä aikana olla tehokkaasti mukana lastensa rakentaessa omakotitalojaan. Raskas työ, usein kastuneena ja kylmissään, verotti voimia ja keuhkojen laajennus ja astma alkoivat vaivata. Kunnon nopea heikkeminen vei hänet kansaneläkkeelle jo 63 vuotiaana. Joutilaisuus ei silti saanut häntä valtaansa, vaan voimiensa mukaan hän hääri, minkä rajut yskänpuuskat usein katkaisivat. Lyyli-mummosta tuli vanhenmiten jatkuva sukan tai lapasten kutoja, jota ei häirinnyt edes illan hämyryys. Alholassa oli aina elämää, sillä monet lastenlapset viettivät siellä kesään ja eräät olivat jatkuvassakin päivähoitossa.

Einarin muistavat monet hyvin seuralisena ja humoristisena miehenä. Hänelle oli luonteenomaista kertoa juttuja omasta elämästään, joissa hän teki itses-

Lyyli ja Einari Laine Aune-tytären rippijuhlien aikaan 1955 lasten, lastenlasten, miniäin ja vävyjen ympäröimänä.

tään usein epäonnistuneen tai nolatun. Koskaan hän ei keuhunut itseään tai nousut sankariksi. Lapset muistavat häntä hyvin vieraanvaraisena. Koskaan hän ei mennyt vieraisille, ettei hän mennessään ostanut viemisiksi esim. voi- liha- tai kahvipakettia. Lapsille hänellä oli aina aikaa, vaikka työn uuvuttamana meinasi istua nukkua. Einarista huokui myös harvinainen tyytyväisyys elämään, niin raskaasti kuin se oli häntä jo lapsesta asti koetellut.

Me muistamme menneisyydestä monia työnsankareita, jotka ansaitsivat tulla erityisesti mainituiksi. Eräänä heistä olen nyt kertonut Einari Laineesta. Olkoon se vähäinen kiitollisuuden ja kunnian osoitus tälle isänmaamme ja kotiseutumme rakentajalle. Tosin se tulee vasta 20 vuotta hänen kuolemansa jälkeen, sillä tuskinpa sitä tuli hänelle osoitettua hänen eläessään, niin kuin hänen olisi ansainnut.

Kalervo M äkinen

Nimismies Isak Edvard Sjöman ja Tarvasjoki

I.E. Sjömannista on kirjoitettu monia muistokirjoituksia ja elämäkertoja, mutta hänen elämästään olisi paljon enemmän kerrottavaa, kuin mitä nuo suppeat kirjoitukset kuvaavat. Koska hänen vaikutuksensa myös tarvasjoelaisten elämään oli aikanaan suuri, haluan nyt kuvata sitä puolta hänen toiminnastaan.

I.E. Sjömanin vanhemmat olivat lukkari-kanttori Isak Sjöman (1804–1879) ja vaimonsa Margareta Björklund (1802–1872). I.E. Sjömanin syntyessä 12. 8. 1840 oli isä Euran kappelin eli Tarvasjoen lukkarina. Perhe asui silloin vuokralla Euran kylän Sepän talossa. Jo seuraavana vuonna perhe muutti Marttilaan, jonne isä-Isak oli valittu lukkariksi. Hänellä kerrotaan olleen kaunis ja kantava laulunääni, niin että kun hän lauloi haudalla ääni kuului kuulaana päivänä viiden km. päähän. Hän perusti Marttilaan ensimmäisen kirkkokuoron.

Lopetettuaan koulunkäyntinsä Turun kimnaasissa I.E. Sjöman toimi tuomarin kirjuri Euran tuomiokunnassa ja lääninhallituksen kanslistina. Tuona aikana v. 1864 hän teki rohkean ja siihen aikaan suorastaan vallankumouksellisen teon julkaisemalla kalenterin: "Siveä-Kauno-annakka vuodelle 1865". Keisari oli antanut almanakkojen julkaisemisen yksinoikeuden Helsingin yliopistolle 1811. Muilta se oli kielletty ja rankaistava teko. Sjömanin kalenteri oli rohkean suomalaismielinen, sillä hän ehdottaa siinä nimipäiväkalenteriin 352 nimeä, joissa perinteisten vieraskielisten nimien rinnalla on suomenkielinen etunimi. Kustaa Vilkun mukaan näistä nimistä n. sata on jäänyt eloon ja ovat edelleen käytössä ehkä vähän muunneltuna.

Vilkuna arvelee, että Kalevala oli Sjömanin innostajana, sillä vaikka yleisessä keskustelussa oli ollut etunimien uudistus, ei Agricolan jälkeen kukaan ollut tehnyt laajempia esityksiä. On ymmärrettävää, että Sjömanin kalenteri jäi ai-noaksi, mutta ei tiedetä hänen saaneen siitä rangaistustakaan. Päinvastoin hänet nimitettiin 1867 Marttilan nimismieheksi. Suomalaisuusaste ja J.V. Snellmanin opetukset olivat vallanneet nuoren Sjömanin. Hän halusi itse toiminnallaan innostaa kansaa sivistämään itseään, edistää suomenkielen käyttöä ja vaikuttaa kansalliseen heräämiseen.

Nimismiehenä

Sjöman tuli nimismieheksi kesken pahinpain nälkävuoteen. Hänen vastuulleen tuli ohjata ja huoltaa tänne kulkevan nälkäisten kerjäläisten joukko, joka nopeasti syksyllä 1867 lisääntyi. Seurakunnat velvoitettiin perustamaan vaivais-

I.E. Sjöman, kruununnimismies.

huone. Tarvasjoella se ainakin t:ri Aulis Ojan mukaan kiitettävästi toimi, mutta Marttilan Kraappalassa muuttui huonossa hoidossa oikeaksi kuolemanhuoneeksi. Pitäjään oli jaettu sotaväki, joka onneksi 1868 vuoden alusta hajotettiin. Sotaväkeä hajottamaan saapunut päällykkö pystyi toimittamaan tänne muutamia jauhomattoja sotaväen varastosta vuoden lainana takausta vastaan. Riittämättömäin jauhojen jako jäi nimismiehen huoleksi.

Paremmat ajat aikanaan koittivat, mutta itse hän kertoo, ettei sen talven kärsimykset ja tuska koskaan unohdu, vaan aina hän oli kansalle terottamassa kuinka tärkeää on säästäminen ja pahoihin

päiviin varautuminen. Kotipoltto oli kielletty 1866, mutta ihmiset eivät halunneet luopua entisestä oikeudestaan. Sjöman ryhtyi kovin ottein valvomaan kotipoltto-kieltoa. Kaikki viinapannut koottiin lainamakasiineille ja hävitettiin. Nälkävuosina hän näki, että ennemmin isännät keittivät viljan viinaksi, kuin ruokkivat sillä perhettään. Tarvasjoella oltiin kaikkein lainkuuliaisimpia, mutta koskelaiset eivät halunneet laata polttamasta. Niinpä esim. 1868 nimismies hävitti yhtenä viikkona 16 salapolttimoa.

Tiet ja niiden kunto olivat Sjömanille tärkeitä, sillä hän uskoi niiden merkitykseen talouselämälle. Hänen aikanaan kaikkien teiden teko ja kunnossapito oli jaettu tilojen kesken. Kaksi kertaa vuodessa nimismies piti katselmuksen hevoskyydillä, jolloin isännän piti kulkea rinnalla osuutensa matkan. Sjöman kiittelee, että hänen aikanaan piirin tiet olivat ympäristöään paremmassa kunnossa ja alueen sillat oli rakennettu kivilloiksi. "Tästä kuului erityinen kiitos tien laittajille, sillä seudun soravarat ovat alarvoisia ja etäällä." Se pylvä, jolla eri tilojen tien kunnossapito-osuudet oli merkitty teiden varsilla, on vieläkin entisöitynä nähtävissä Kirkonkylän Uudentalon portilla.

Lain ja järjestyksen valvojana Sjöman oli tiukka. Pitäjässä oli kaksi poliisia nimismiestä avustamassa. Harvoin hänen aikanaan tapahtui ns. vakavia rikoksia, mutta kylätappelut olivat nykyistä paljon yleisempiä. Niitä hän itse saapui ratkomaan. Vahvana miehenä hän erotti tappelupukarit ja kerrotaan antaneen rangaistuksenkin paikalla osapuolia kepitäen, jolloin jatkosyytteitä ei annettu. Sjöman oli tarkalla korvalla seurannut tuomarin kirjuri keräjiä, jolloin hänes-

tä oli tullut taitava asianajaja ja syyttäjä. Varsinkin tuon ajan yleisissä rajariidoissa ja omaisuuskiistoissa hän osasi etsiä varmat todistajat ja heidän lausuntoihin sa vedoten voitti asiat. Todennäköistä on, ettei hän epävarmoja asioita mielellään ottanut, koska hän halusi aina asian sa voittaa.

Muu yhteiskunnallinen toiminta

Nimismiehen virka antoi tietenkin I.E. Sjömanille tietyn arvostuksen ja valtaa, mutta hänen ansionsa seutukunnan kehittäjänä ovat ammatin ulkopuolella. Hän oli aktiivinen ideoija ja kaikkien hyvien yritysten alkuun saattaja. Asioille ei ehkä ollut aina eduksi, että hän taitavana sanankäyttäjänä ja kirjoittajana leimasi vastustajansa taantumukselliseksi pimeyden voimiksi ja eripuraisiksi kateudenhengiksi, mutta saatuaan vastustajansa-kin asioiden taakse, hän pyrki luomaan sovinnon ja unohtamaan menneet ristiriidat. Hänen tarmolla ajamista ja alkuunsaattamista asioista on hyvä muistaa ainakin seuraavat:

Kuntien perustaminen. Kun keisari-asetus kunnallishallinnosta maal- la oli 1865 annettu, jäi kunnille kolme vuotta aikaa sen toteuttamiseen. Sjömanin tultua nimismieheksi asia oli täällä vielä toteuttamatta ja lykkäystä vaikean ajan takia oli anottu vuoteen 1869. Sjöman ryhtyi kuntien perustamisen puuhamieheksi, ehdottaen seurakunnallista kuntajakoa, joskin hän koko elämänsä ajan ajoi ylikunnallista yhteistoimintaa. Koski ja Eura eli Tarvasjoki perustivatkin oman kunnallishallinnon 1869 eli 130 vuotta sitten, mutta Marttila ja Karinainen pysyivät yhdessä ja loivat yhteisen kunnanhallituksen. Kolme vuotta myöhemmin Karinainen kuitenkin erosi omaksi kunnaksi. Vaikka Sjöman ei halunnut itse olla kunnan luottamushenkilönä, hän jo ensimmäisen kuntien yhteisen kokouksen puheenjohtajana osoitti olevansa voimakas taustavaikuttaja kuntien kehityksessä.

Erityisesti hän ajoi **kansakoulujen perustamista** kuntiin. Saatuaan erittäin jyrkkää vastustusta hän jo 1870 kutsui läänin kuvernöörin kuntiin asiaa selvittämään, mutta vasta 1875 aloitti Koskella ensimmäinen kansakoulu ja viimeisenä Tarvasjoen Euralla 1883. Kuvatesaan vanhana miehenä ponnistelujaan kansakoulujen perustamiseksi, Sjöman kuvaa tunnelmaa keväksi, jolloin pakkaneen ja lumi pyrkivät estämään lumen sulamista ja veden virtaamista. Välillä paistaa aurinko ja välillä synkät pilvet peittävät sen. Kuitenkin kevät voittaa ja tiedon valo voi vapaana paistaa.

Rautatien rakentaminen Turusta

Kaunelan tilan päärakennus Härkätieltä katsottuna. Nimismies Sjömanin kotitila.

Toijalaan tuli ajankohtaiseksi 1870-luvun alussa. Sjöman katsoi huolestuneena, ettei se tulisi lainkaan Marttilan alueelle, kun lähintä asemaakin suunniteltiin Pöytyän Kumilan kylään. Tällöin hän voimakkain vetoomuksin, käynneillä Rautatiehallituksessa ja maaostoin sai aseman siirrettyä Karinaisten Kyröön. Nähdessään rautatien valmistumisen jälkeen sen vaikutuksen hän toteaa. ”Muinoin matkustettiin pitäjän läpi kulkevaa maantietä niin vilkkaasti, ettei juuri hetkeäkään kulunut, jollei olisi nähnyt raskaita kuormia pitkiltä matkoilta sillä kuljetettaman. Nyt olemme joutuneet kuin erämaahan.” Niinpä hän ryhtyi tarkmokkaasti ajamaan rautatietä ensin Auran asemalta Nummelaan, ja sitten, nähtyään Turku–Karjaa radan suunnan voitavan, Liedosta Riihimäelle. Hän vetosi päättäjiin, kuinka jo J.V. Snelman oli asettanut erääksi tärkeäksi tavoitteeksi suoran rautatieyhteyden Turusta Pietariin pääväyläksi Pietarista länteen. Ajatus rautatiestä kehittyi Sjömanin kuoleman jälkeen tarkkoihin suunnitelmiin ja maavarauksiin, niin että ne olivat toteutamista vailla ennen sotaa, jolloin ne sodan tähden raukesivat, eikä enää ole herätetty eloon.

Postin hidas kulku huolestutti erityisesti Sjömania, varsinkin kun hän pyrki kaikin keinoin edistämään sanomalehtien tilaamista pitäjiin. Kun Kyrön asemalta tuleva kruunun posti kulki pitäjän halki kolme kertaa viikossa edestakaisin, sai Sjöman postin nopeuttamiseksi kunnat palkkaamaan yhteisesti postiljoonin neljännelle postivuorolle viikossa. Myös postiasemien perustamista joka kuntaan hän aktiivisesti ajoi, saadenkin ne Marttilaan 1884 ja Euralle ja Koskelle 1889.

Puhelimen tultua Suomeen oli Sjöman ensimmäisten joukossa puuhaamassa sitä nimismiespiiriinsä, kuten viime vuonna Härkätien Puhelin Oy:n 100 vuotisjuhliissa kuultiin. Hän näki jo silloin nopean tiedonvälityksen niin tärkeäksi, että uskoi jokaisen rikollisen jäävän kiinni, kun puhelimet yleistyvät. Uskoipa hän, että tulevaisuudessa kaikki kokoukset voidaan kutsua nopeasti koolle puhelimella tai keskustellen sopia asioista ilman kokousta. Erään kerran hän ihmeteli, etteivät kunnat hankkineet puhelinta edes lääkärille.

Aktiivisesti hän oli esittämässä **kättilön** viran perustamista kunnille yhteisesti. Virka perustettiin 1877 sekä erikseen 1899 Tarvasjoelle ja Koskelle. Oma **kunnanlääkäriä** Sjöman myös esitti palkat-

tavaksi yhteisesti saaden kunnat viimein 1890 sitä valtiolta anomaan lupauksella puolipalkkauksesta. Virka myönnettiin 1983. Myös yhteisen **apteekin** saamista hän ajoi ja se saatiinkin Marttilaan 1892.

Maanviljelys ja sen kehittäminen oli Sjömanin sydäntä erityisen lähellä. Melkoisena maanomistajana hän pyrki esimerkillään edistämään maataloutta Marttilan silloisen talousmiehen A.F. Elmgrenin oppien mukaan. Näitä olivat erityisesti, ettei kuokkamaille saanut polttaa ruokamultaa, vaan ainoastaan kantokasat, kylvöheinän viljely pelloilla, apulantojen käyttö ja karjanjalostus. Koko nimismiespiirin yhteiseksi seuraksi hän 1887 perusti Kunnallisseuran, jonka päätarkoitus oli toimia maamiesseurana ja palokuntana. Seuran puheenjohtajana toimi Sjöman ja sihteerinä mv. Anton Ahlroth Tarvasjoelta. Seura järjesti vuosittain kunnallisjuhlia, joiden ohjelmassa oli esitelmää, kynnö- ja ojanluontakilpailuja, maatalouskone-, karja- ja tavaränäyttelyjä, palkinnonjakoa hyvästä maanviljelyksestä, eläinten hoidosta, kynnöstä ja ojituksesta, runoa, soittoa ja näytöksiä y.m.

Seuran kunnallisjuhlissa 1888, joka pidettiin Koskella, esiteltiin ja ”vihittiin”, kuten juhlaselostus kuuluu, kuntien **palokunnat**, jotka olivat seuran jäsenistä koottu palopäällikkönsä johdolla. Juhlaselostukset eivät kerro ketkä Tarvasjoelta palokuntaan kuuluivat, ei edes palopäällikköä, mutta muistitiedon mukaan hän olisi ollut Johan Knaapi. Noilta ajoilta Tarvasjoellekin hankittiin ensimmäiset kärsiruiskut. Sjöman otti tervehtien vastaan ohi marssivat palokunnat, jotka edellisenä vuonna seuran toimesta perustetun soittokunnan musiikin tahdissa marssivat.

Heti Sjömanin tultua nimismieheksi oli 1867 perustettu kuntien yhteinen **paloapuyhdistys**. Sen toiminnasta hän erityisesti piti huolta. Kun Kunnallis-

seura oli perustettu, se otti erääksi tavoitteekseen paloapuyhdistyksen toiminnan tehostamisen mm. antamalla rakennusneuvontaa miten voi rakentaa paloturvallisesti. Myös hygieniaseura pyrki parantamaan edistään käymäläkulttuuria, lannanhoidtoa ja kaivojen rakentamista oikeaan maastoon.

Sjöman oli havainnut alueensa talojen ympäristöt usein alastomiksi ilman yhtäkään puuta tai pensasta. Niinpä hän sai seuran palkkaamaan vuosiksi 1896 ja 1897 erityisen **puutarhaneuvojan**. Hänen toimestaan rakennettiin Tarvasjoellekin monta puutarhaa, joissa pitäjän ensimmäiset jalostetut omenapuut ja marjapensaat antoivat satoaan. Myös vihanneksista porkkanan ja punajuuren viljely lisääntyi, jolloin ruokakulttuuriimme olennaisesti kuuluva salaatti eli rosolli tuli yleisempään käyttöön.

Sjöman oli myös paikkakunnan ensimmäinen **mehiläistenhoitaja**. Kirjoittipa hän mehiläisten hoidosta kirjasenkin. **Karjanhoitoa** ja maitotaloushygieniää Sjöman pyrki edistämään palkkaamalla kiertävän tarkkailukarjakon piirikunnassa esitelmää pitämään ja neuvomaan. Kuorimaisia ja meijereitä perustettiin mm. Juvalle. Maatalous- ja karjanhoitokoulu oli Sjöman perustamassa Somerolle ja yritti maanviljelijäin lapsia saada käymään tätä koulua.

Myös kansanopistoa Paimioon hän oli perustamassa ja lyseota Turkuun.

Erityinen I.E. Sjömanin lempilapsi oli hänen perustamansa Marttilan **Säästöpankki**. Sen alusta 1875 hän kuolemaansa asti sitä johti ja nosti sen maaseutusäästöpankeista suurimpien joukkoon. Siitä säästöpankista itsenäistyivät aikanaan myös Karinaisten, Kosken ja Tarvasjoen Säästöpankit, Tarvasjoki viimeisenä 1920.

Sjöman oli myös innokas **nuorisoseuramies** ja Marttilan Nuorisoseuran perustaja. Kun Kunnallisseura vuosisadan vaihteessa alkoi sammua, Sjöman

halusi perustaa kuntien yhteisen maamiesseuran. Kunnat kuitenkin päättivät omien maamiesseurojen perustamisesta. Näin Tarvasjoellekin perustettiin **maamiesseura** 1900. Samana vuonna Kunnallisseura piti vielä Tarvasjoella suuren maatalousnäyttelyn Kirkonkylässä. Otto Vesamo kertoi vielä vanhana kuinka hän seurasi 5-vuotiaan pojan silmin suuresti kiinnostuneena näyttelyn koneita: suurta höyrykoneetta, puimakoneita, viskureita, tehdasvalmisteisia äkeitä, jyriä, kylvökoneita, niittokoneita, separaattoreita, hernelajittelijaa, heinäharavaa jne. Nuo koneet kertoivat suuresta mullistuksesta perinteisessä maataloudessa. Näyttelyn kohokohdaksi oli nimismies Sjömanin innostava puhe, joka sykähdyttävänä oli jäänyt pienen Otton mieleen.

Oma lukunsa olisivat Sjömanin kirjalliset työt, rohkeat kannanotot sortovuosina, osallistuminen politiikkaan ja edustaminen aluetta monissa asioissa valtioltaan ja talouselämänsä päin. Muistelmat I.E. Sjömanista ovat yleensä hyvin myönteisiä ja on oikeutetusti huomautettu, että hän oli aikanaan hyvin kiistelty henkilö. Hänen heikkouksiaan olivat usein liian diktatoriset otteet virantoumituksessa, terävä kielenkäyttö vastustajista ja äkkipikaisuus. Jälkimaailma voi kuitenkin todeta, että hän oli aikansa lapsi, jolla oli aikalaisiaan avarammat ja kauaskantoisemmat näköalat kansakunnan tulevaisuuteen, ennakkoluuloton ja rohkea asenne kaiken uuden tiedon ja teknisen kehityksen omaksumiseen sekä sitkeys niiden toteuttamiseen. Hänen omaksumansa elämänohjeet: ahkera työ, säästäminen, isänmaanrakkaus, Jumalan pelko ja länsimainen kulttuuri olivat hänestä myös koko yhteiskunnan menestyksen avaimet.

Todettakoon lopuksi, että I.E. Sjömanilla oli 19 lasta kolmesta avioliitosta ja yksi kasvattipoika. Heistä 11 eli aikuisiksi. Oheisessa kuvassa Edv. Sjömanista ja hänen toisesta vaimostaan, kuvankauniista Anna os. Brovaldistä lapsineen. Yksi hänen tyttäristään, Helmi, oli naimisissa mv. W.Z. Lindström-Juvakosken kanssa, toimien pitkään Juvan kartanossa emäntänä. Hän kuten miehensä oli monissa Tarvasjoen luottamuselimissä ja vaikuttivat osaltaan kuntamme kehitykseen. Voi myös olettaa, että I.E. Sjöman toteutti osan ideoistaan Tarvasjoella toimeliaan vävynsä kautta. Näitä olivat ainakin puhelinyhtiön, säästöpankin, maamiesseuran, meijerin ja eräät kunnan päätökset ja toimenpiteet, jotka varmasti olivat paikkakunnalle siunaukseksi.

